

Universitetet i Oslo

FYS1105 – Klassisk mekanikk

Oppgavesett 14

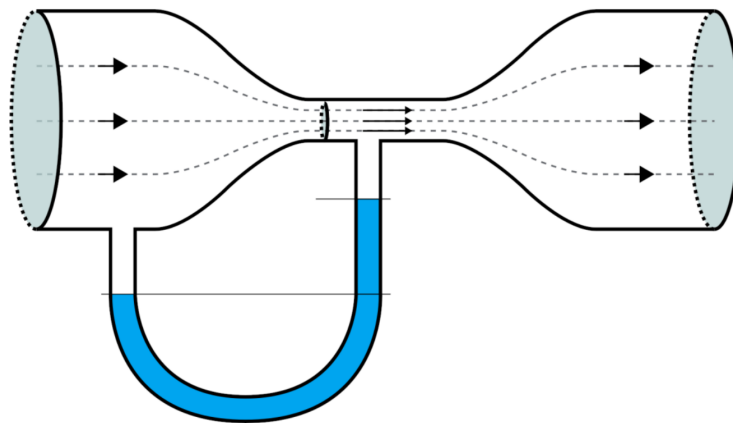
Oppgave 1 Partiellderivert og materialderivert

I denne oppgaven betyr d/dt materialderivert, mens $\partial/\partial t$ som vanlig betyr partiellderivert.

- a) Forklar hva som er forskjellen mellom $d\rho/dt$ og $\partial\rho/\partial t$. Og mellom $d\mathbf{v}/dt$ og $\partial\mathbf{v}/\partial t$.
- b) Hvilken av $d\rho/dt$ og $\partial\rho/\partial t$ er null overalt hvis du flytter mobiltelefonen din dx i x -retning?
- c) I et sykkeldekk er det 2 bar trykk, mens lufttrykket utenfor dekket (ved havnivå) er ca. 1 bar). Hvis du slipper luft ut av dekket, vurder fortegnet på følgende størrelser, evt. om de er null: $\partial\rho/\partial t$ inne i dekket, $\partial\rho/\partial t$ utenfor dekket, $d\rho/dt$ ved utgangen av ventilen.
(1 bar = 100 kPa = 100 kN/m², og 1 bar $\approx$ 1 atm).

Oppgave 2 Venturieffekt

Venturieffekten kan brukes til å måle hastigheten til en ikke-viskøs og inkompressibel væske, se figur. Vi antar at det er vann både i det øverste røret og i det lille røret nederst. Vi regner vann som tilnærmet inkompressibelt med tetthet ρ , og vi neglisjerer viskositeten.

Figur 1: Venturi-effekten. En væske flyter fra venstre mot høyre, fra et stort tverrsnittsareal (A_1) til et lite (A_2), og til et stort igjen (A_1). Det nedre røret inneholder en (blå) væske som stort sett er i ro, og ved å lese av nivåforskjellen mellom høyre og venstre side kan man finne farten til den første væsken øverst. (Figur fra Lasse Clausen.)

- a) Hvorfor er det rimelig å anta at vannstrømmen er uniform over tverrsnittet A_1 ? Gjør denne antagelsen, og la hastigheten være v_1 der. Finn hvor mye vann (masse) som strømmer gjennom A_1 per tidsenhet.

- b) Hvis hastigheten til vannet ved A_1 er v_1 , hva blir trykkforskjellen mellom venstre og høyre side av det lille røret, der røret er festet til det store røret? Du kan trygt se bort fra høydeforskjeller her.
- c) Hvor stor blir nivåforskjellen mellom høyre og venstre side?
- d) Finn tallsvar for hastigheten v_1 dersom nivåforskjellen er 1,0 m. Anta at $A_1/A_2 = 2,0$. (Svar: 2,6 m/s.)

Oppgave 3 Sprøyte

(Fra Anja Røyne) Du har en sprøyte som vist på bildet, som er fylt med $V = 10$ ml vann. Den indre radiusen i hoveddelen av sprøyten er $r_1 = 7,95$ mm, og den indre radiusen på utløpet er $r_2 = 0,60$ mm. Med hvor stor kraft må du trykke på stempelet for at du skal klare å tømme sprøyten for vann i løpet av $t = 10$ sekunder? Du kan se bort fra friksjonen til stempelet og vannets viskositet. Lufttrykket er $p_0 = 101$ kPa. (Svar: 0,078 N.)

